

Merja Paavola

24.1.2020

FORTUMIN VIESTEJÄ HALLITUSPUOLUEIDEN ILMASTOKOKOUKSEEN VUOSAARESSA 3.–4.2.2020

Fortum tukee hallitusta sen kunnianhimoisessa pyrkimyksessä saavuttaa hiilineutraalisuus Suomessa vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuus pian sen jälkeen. Näkemyksemme mukaan seuraavat asiat ovat keskeisessä roolissa hallituksen energia- ja ilmastolinjausten toteuttamiseksi:

- Markkinaehtoisten ohjauskeinojen kehittäminen – tärkeimpänä CO₂-päästöjen hinnoittelu ja EU:n päästökauppajärjestelmän kehittäminen ja laajentaminen.
- Kansallisten toimien kohdentaminen päästökaupan ulkopuolisille aloille.
- Energiasiirtymän ja sähköistymisen vauhdittaminen oikein kohdennetulla verotuksella.
- Päästöttömän energiantuotannon ja kiertotalouden edistäminen tehokkailla lupaprosesseilla
- Sähkömarkkinat tukemaan energiasiirtymää ja älykästä energiankäyttöä
- Kaukolämmön päästöjen vähentäminen lämpöpumpuilla ja hukkalämmön hyödyntämisellä
- Ilmastomyötäisten innovaatioiden ja pilottihankkeiden tukeminen ja edistäminen

Yleistä

Pohjoismainen sähköjärjestelmä on jo nyt lähes päästötön ja 2030-luvulle tultaessa käytännössä päästötön. Kaikki uusi sähköntuotanto tulee olemaan päästötöntä, koska päästöttömät tuotantoteknologiat ovat jo nyt kaupallisesti kilpailukykyisimpiä. Yhteiskunnan sähköistymisen edistäminen on yksi tehokkaimmista keinoista leikata päästöjä. Poliittikkatoimien painopisteen tulisikin olla vahvasti sähköistymisen edistämisessä.

EU:n ilmastopolitiikka jakautuu kolmeen osaan: 1) EU:n päästökauppa ja sen sisällä asetettu EU-tason katto CO₂-päästöille, 2) päästökaupan ulkopuolella olevat alat eli ns. taakanjakosektori jossa päästöjen vähentäminen tapahtuu kansallisten ja EU-tason toimien kautta, sekä 3) maankäyttöä ja nieluja koskeva politiikka (LULUCF).

Tällä hetkellä EU:n päästökauppajärjestelmä kattaa alle puolet EU:n ja Suomen kasvihuonepäästöistä. Tätä osuutta olisi tarpeen saada lisättyä laajentamalla EU:n päästökauppa ensisijaisesti lämmitykseen ja liikenteeseen.

Yhteiskunnan kaikkien sektorien tulee osallistua päästövähennystalkoisiin. Suomessa energia-ala on edennyt jo pitkälle ja alalla on selkeä tiekartta päästöjen vähentämiseksi matkalla kohti hiilineutraalisuutta. Suurimmat päästövähennyshaasteet

Merja Paavola

24.1.2020

löytyvätkin energia-alan ulkopuolelta minkä vuoksi ilmastotoimien tulee jatkossa painottua erityisesti teollisuusprosessien päästöjen vähentämiseen, kaupunkisuunnitteluun, liikenteeseen ja maatalouspolitiikkaan. Parhailaan laadittavat teollisuuden hiilineutraalisuustiekartat ovat tässä tärkeä työkalu.

Kunnianhimoisen ilmastopolitiikan toteuttaminen edellyttää laajaa kansalaisten tukea ja hyväksyntää. Siirtymä puhtaaseen energiantuotantoon ja hiilineutraaliin yhteiskuntaan onkin pyrittävä toteuttamaan taloudellisesti ja sosiaalisesti mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja toimitusvarmuutta vaarantamatta.

Yrityksillä on investoijina keskeinen rooli energiasiirtymän toteuttamisessa. Teollisuuspolitiikka ja kiertotalous kytkeytyvät yhä tiiviimmin ilmastopolitiikkaan samalla kun energian tuotanto ja kysyntä integroituvat vahvemmin toisiinsa. Samaan aikaan sähköistyminen ja sektori-integraatio ovat muutostekijöitä, jotka voivat alentaa päästöjen vähentämisen kokonaiskustannuksia mutta edellyttävät myös uusiutuvan sähköntuotannon merkittävää ja nykyistä nopeampaa lisäämistä. Päätäjiltä edellytetäänkin energiasiirtymän edistämistä ja energiapolitiikan kehittämisessä aiempaa kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa.

Päästöttömiin energiantuotantoteknologioihin ja kiertotaloushankkeisiin investoivien yritysten kannalta on kriittistä, että toimintaympäristö on tasapuolinen ja sääntely johdonmukaista, ennakoitavaa ja läpinäkyvää. Päätösten vaikutukset ja niiden aikajänne on arvioitava huolella etukäteen.

Seuraavassa Fortumin yksityiskohtaisempia viestejä evästykseksi hallituksen energia- ja ilmastolinjausten toteuttamiseen.

1. Ilmastotoimissa varottava päällekkäistä ohjausta ja päästökaupan vesittämistä

Suomen tavoitteeksi asettama hiilineutraalisuus tulee toteuttaa siten, ettei päällekkäisellä ohjauksella vesitetä EU:n päästökauppajärjestelmää. Kansalliset toimet tulisi ensisijaisesti kohdentaa päästökauppasektorin ulkopuolelle. Kansallista ilmastolakia uudistettaessa tulee lain soveltamisala säilyttää nykyisellään eli jättää päästökauppasektori soveltamisalan ulkopuolelle. EU:n päästökauppadirektiivi tulee uudelleentarkasteluun osana EU:n Green Deal-kokonaisuutta vuonna 2021 jolloin päästökaupan ohjausvaikutus todennäköisesti tehostuu entisestään. Hallituksen hiilineutraalisuustavoitetta on tarkoitus arvioida vuonna 2025. Tästä johtuen kansallisen ilmastolain ulottaminen myös päästökauppasektorille ei ole perusteltua. Mikäli ilmastolaki kuitenkin päätettäisiin ulottaa ETS-sektorille, tulisi hallituksen sitoutua mitätöimään kansallisia toimia vastaavat päästöoikeudet. Muuten riskinä on tärkeimmän ilmastopolitiikan ohjausmekanismin vesittäminen kansallisella politiikalla.

2. Energiasiirtymän tukeminen oikein kohdennetulla verotuksella

Edellinen hallitus hyväksyi lain kivihiilen energiakäytön kieltämisestä 1.5.2029 mennessä. Hallituksen tahtotilana, jota myös parhailaan valmisteltava tukimekanismi ilmentää, on kannustaa toimijoita luopumaan kivihiiilestä jo 2025 aikana (huom.

Merja Paavola

24.1.2020

lausunnolla olevassa tukimekanismissa tuki rajattaisiin ainoastaan 1.5.2025 mennessä alas ajettujen laitosten korvausinvestointeihin – tätä aikataulua pidämme liian haasteellisena).

Hallitusohjelma pitää sisällään hyviä kirjauksia sähköveron kehittämisestä (teollisuuden sähköveron alentaminen kohti EU:n minimiä sekä hukkalämpöä kaukolämpöverkkoon syöttävien konesalien ja lämpöpumppujen siirtäminen teollisuuden sähköveroluokkaan). Odotamme hallituksen Korpilammen kokouksen jälkeen selkeästi viestivän millä aikataululla em. veromuutokset tullaan toteuttamaan. Pidämme myös tärkeänä, että hallitus ilmaisee selkeästi tavoitteekseen sisällyttää myös jatkossa kaikki yli 5 MW tehoiset konesalit teollisuuden sähköveroluokkaan sekä sähköveron alentamisen EU:n minimiin, jotta pääsemme tasapuoliseen kilpailuasemaan Ruotsin kanssa kilpailtaessa mm. suurista kansainvälisistä konesali-investoinneista. Sähkön hankinta on suurten konesalien suurin yksittäinen kustannuserä, joten sähköveron tasolla on merkitystä investointipäätöstä tehtäessä etenkin, kun toimintaympäristö naapurimaissamme on muutoin samankaltainen. Sähköveron alennus tulisi toteuttaa yhdellä kertaa tai enintään kahdessa vaiheessa (peräkkäisinä vuosina). Sähköveron lasku toimii kannusteena siirtyä raskaiden teollisuusprosessien energiankäytössä päästöttömään sähköön.

On myös syytä tiedostaa, että toimimme yhteispohjoismaisilla sähkömarkkinoilla jolloin naapurimaihin toteutettavat konesali-investoinnit vaikuttavat myös Suomeen. Toisaalta, konesali-investoinnit tyypillisesti kytkeytyvät uuden tuulivoiman investointipäätöksiin, jolloin houkuttelemalla suuria konesali-investointeja Suomella olisi mahdollista saada kansantalouden kannalta kaksi merkittävää investointia samanaikaisesti. Esimerkiksi Googlen konesali-investoinnit Haminaan osoittavat, että sekä konesali- että tuulivoimainvestointeihin liittyy merkittäviä dynaamisia vaikutuksia työllisyyden ja verotulojen kautta.

Energiatuotannon kiinteistöveroja ei pidä enää nostaa. Lisääntyvä verorasite olisi negatiivinen signaali investoijille. Kiinteistöveron tulisi lähtökohtaisesti olla teknologianeutraali. Hallitusohjelmassa kaavailtu merituulivoiman kiinteistöveron alennus saattaa kuitenkin olla perusteltu kunhan muutos toteutetaan siten, ettei merituulivoima saa muutoksen myötä erityistä etua maatuulivoimaan verrattuna. Kiinteistöveron kehittämisessä olisi keskeistä saattaa voimalaitosten kiinteistövero kohtelu linjaan muiden teollisuuslaitosten verokohtelun kanssa (ns. yleinen kiinteistöveroluokka).

Samalla kun hallitus ohjaa veroilla energiantuotantoa vähäpäästöiseksi, tulisi käynnistää vaalikauden yli menevä työ energiaverotuksen pitkän aikavälin kehittämisestä. Pitkäaikaisia investointeja suunnitteleville yrityksille on tärkeää saada näkymää siihen, miten hallitus aikoo täyttää fossiilisen energian verotuksesta syntyvän aukon budjetissa 2030-luvulle tultaessa, jolloin fossiiliset polttoaineet on jo korvattu päästöttömillä polttoaineilla tai tuotantoteknologioilla. Energiateollisuus on hiljattain esittänyt laskelmia veropohjaan syntyvästä aukosta.

Merja Paavola

24.1.2020

3. Päästöttömän energiantuotannon ja kiertotalouden edistäminen

Pohjoismaissa ja Suomessa on merkittävä potentiaali kehittää tuulivoimaa kustannuskilpailukykyisesti. Myös aurinkovoiman merkitys kasvaa pidemmällä aikavälillä - joskin hitaammin. Uusiutuvalle sähköntuotannolle ei tarvita enää uusia tukiohjelmia koska hankkeet ovat jo kaupallisesti kannattavia. Tämä koskee myös merituulipuistoja, jotka eivät tarvitse erityiskohtelua.

Tuulivoiman ja muiden energia- ja kiertotaloushankkeiden lupaprosessien tehokkuus tulee varmistaa mikäli Suomi aidosti pyrkii puhtaan energian ja kiertotalouden edelläkävijäksi. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota lupaprosesseihin liittyviin valitusmenettelyihin ja niiden sujuvoittamiseen. Moniportaiset valitusprosessit hidastavat merkittävästi hankkeiden toteuttamista. Suomen kannattaisikin tavoitella sujuvista lupaprosesseista itselleen kilpailukykyetua. Erityisesti kiertotaloushankkeissa painopiste tulisi muuttaa luvituksesta toiminnan valvontaan.

Kiertotalouden edistämässä pääpainon tulee olla syntypaikkalajittelun tehostamisessa, tehokkaassa kierrätyksessä sekä tuotteiden ja pakkausten kierrätettävyyden parantamisessa. Esimerkiksi irrallisena toteutetut pistemäiset verot muoville tai ei-kompostoitaville pakkauksille eivät juurikaan edistä kiertotaloutta.

4. Sähkömarkkinat tukemaan energiasiirtymää ja älykästä energiankäyttöä

Suomi on osa pohjoismaista sähköjärjestelmää, jossa resursseja ja toimitusvarmuutta optimoidaan yhdessä. Suomen kannattaakin ottaa aktiivinen rooli pohjoismaisen järjestelmän ja sähkömarkkinan kehittämisessä. Erityisesti sähköverkon kehittäminen pohjoismaisella tasolla on tärkeää, jotta uusiutuvan energian potentiaali saadaan tehokkaasti siirrettyä tuotantopaikoilta kulutuskohteisiin. Ilman kattavaa ja hyvin toimivaa sähköverkkoa vähäpäästöisen yhteiskunnan saavuttaminen ei ole mahdollista. Hallituksen tulee aktiivisesti edistää yhteispohjoismaista verkkosuunnittelua sekä yleisestikin markkinasääntöjen ja toimintaympäristöön liittyvän regulaation mahdollisimman pitkälle vietyä alueellista harmonisointia.

Kuluttajilla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä. Kuluttajille täytyy tarjota asiakaslähtöisiä energiapalveluita, jotka auttavat ja kannustavat kuluttajia käyttämään energiaa ”älykkäästi”. Hallituksen tulisi viipymättä toteuttaa asiakaskeskeinen sähkömarkkinamalli ja sitoutua älyverkkojärjestelmän suosittelun mukaisesti sähkön vähittäismarkkinoiden kehittämiseen. Monopoli- ja muiden toimijoiden roolit tulee selkiyttää ja pyrkiä tässäkin yhteispohjoismaiseen ratkaisuun.

Alueverkkojen (DSO) hinnankorotuspaineita voisi helpottaa pohtimalla uudestaan varmuustasoja sekä regulaatiomallia päivittämällä. Verkkoyhtiöillä ei tällä hetkellä ole kannusteita ostaa varmuustason ylläpitämiseksi kysyntäjoustoa asiakkailta, ei myöskään pientuotantoa tai tehovarastoja koska regulaatiomalli kannustaa investoimaan omalla taseella. Lähtökohtana pitäisi olla se, että joustomarkkinat ovat kaupallisten toimijoiden käsissä joilta reguloidut toimijat ostavat näitä joustopalveluita.

Merja Paavola

24.1.2020

5. Kaukolämmön päästöt alas hukkalämpöjen hyödyntämisellä

Kaukolämpö on systeemitehokas ja Suomessa hyvin tunnettu ratkaisu, jonka merkitys systeemin tasapainottajana kasvaa entisestään siirryttäessä yhä enemmän vaihtelevaan energiantuotantoon perustuvaan energiajärjestelmään. Kaukolämmön päästöjen alentamisessa on keskeistä siirtyä polttoon perustuvasta sähkön- ja lämmöntuotannosta ei-polttoon perustuviin lämmön lähteisiin, erityisesti hyödyntämällä nykyistä tehokkaammin erilaisia hukkalämmön lähteitä. Edellä mainittu sähköveron alennus on välttämätön keino houkutella investointeja uusiin hukkalämmön lähteisiin (konesalit) sekä niiden hyödyntämiseen (lämpöpumput).

Fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan yhdistetyn sähkön ja lämmöntuotannon (CHP) korvaaminen biopohjaisella CHP-tuotannolla tai pelkän lämmön tuotannolla ei ole kestävä ratkaisu. Valmisteilla oleva ns. kivihiilen korvaushankkeisiin suunnattu tuki tulisi selkeästi rajata innovatiivisiin, ei-polttoon perustuviin ratkaisuihin bio-CHP-laitosten tai jätteenpolttokapasiteetin rakentamisen tukemisen sijaan. Ylipäätään biomassan käyttö tulisi jatkossa ohjata sellaisiin kohteisiin, jossa siitä saadaan enemmän lisäarvoa kuin mitä siitä saadaan energiakäytössä (mukaan lukien nestemäiset polttoaineet). Biomassan resurssitehokkaan käytön tulisikin jatkossa olla keskeinen kriteeri esimerkiksi investointitukien myöntämisessä.

Lisätietoja:

Merja Paavola, Vice President, Public Affairs (merja.paavola@fortum.com, 050-3961161)